

12445

12446

12447

12448

4111A

231.99

-85

8 - ..

1. Հայկական լեզվի բառացիութեան
2. Հայկական լեզվի աշխարհագէտի համար
3. Բարեկայստան, Գեղջղի բառացիութեան

3 - 207 (XV) 1
9 - 17 (38)

400

891.89 9 - 2
0 -

12448

ՕՐԹԱՇԱԼՈՒ ՔԵՓԸ

Կ Ա. Մ

ԶԳՐՈՒ ԲԱՆ Ե

ՓԱՐՍ-ՎՈՐԻՑՎԻԼ ՄԵԿ ԱՐԱՐՈՒԻԱԺՈՎ

1000
1182
6

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԴԱՄ ՍԱՐԴԱՐՅԱՆ-ԱՐԵՒՏԵԱՆՑԻ

Настоящая пьеса, подъ названиемъ „На Зло или Кутежъ въ
Ортачалахъ“ соч. Адама Сардарьяна-Аревшатянца, разрѣ-
шена г. Главноначальствующимъ Граждан. частью на Кав-
казѣ, къ представлению на сценахъ края.

2013

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս
Տպարան Մ. Դ. Ռոտնինեանցի
Տիպogr. Մ. Դ. Ռոտնինացի, Գօլ. պր. ձ. № 41.

1895

ՏԵՍԱՐԱՆԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեկոյ է, Տեսարանը ներկայացնում է «Օրթածալա» անուանեալ կղզու վրայ գտնուած ալդիներից մէկը. Հանդիսականներից աջ՝ առաջին և երկրորդ կուլիսներում հովանոցն եր, խորքում՝ ծառուղի, որ տաճում է դէպի գետեղը. Զախ' երկրորդ պլանում, միկատանի խանութի պատուհանն է երեսում. մէջտեղը մի մեծ ընկուղենիւ. Յարմարաւոր տեղերում զանազան ծաղկանց թվեր.

Բեմի մէջ տեղը դրած է երկար սեղան շուրջը նստարաններ կամ աթոռներ. Սեղանի վրայ շարուած են անկարգ, խաւն՝ 'ի խուռն հետեւեալ առարկաները՝ ափաէներ, չշեր, բաժակներ, դանակ և պատառաքաղ, մի մեծ ծաղկեաց փունջ, աղամաններ, խելաղաններ, կաւէ իրեղէններ, շաքէշա, փիալա, երկու հատ պարտիզի մեծ լապտեր, վաղամբքով, լուցկի. Ուտելիքներ՝ հաց, կանաչի, լաւաշ, զուրգիէլ, խրամուլ, մօթալ կամ պանիր, դօշ, խընձոր, թազա ձուկ. Խմելիքներ՝ կարմիր ու ճերմակ գինի, սիֆոն. Դէպի ձախ նոյնաշէս դրած է մի փոքր սեղան զուռնաշիների համար:

ՏԵՍԻ 1

ՍԱ.ՔՈՒԼ, ԳԱԲՕ, ՊՈՒՐՕ, ԴԱՐՁՕ, ԱԻԵՏԻՔ, ՀԻՒՐԵՐ, ԶՈՒՌՆԱԶԻՔ

Նախքան վարագոյրի բարձրանալը լսվում է դուդուկի եւ արգանի պարելու եղանակները, ծափի ծայներ, սուլոցներ, աղմուկ, որը տատիճանաբար զադարում է եւ վերջը լսվում է երգի ծայնը. Վարագոյրը բարձրանում է. Ամենքը շարժողութեան մէջն են, ուտում, խմում, ծիծաղում. Երեսի գրիմից երեւում է որ երկար ժամանակ է նստած են, թէեւ հարբած, բայց ուշքները չեն կորցրել. Դուդուկի ներդաշնակութեամբ երգում են հետեւեալ կարգով։

Ե Ր Գ *

ՍԱ.ՔՈՒԼ

Ախ, տղէրք ջան Օրթածալի, սիրուն բաղերում
Ախ, նստած ծալապատիկ, կանանչ խոտերում,
Ախ, դաստա սազանդարով քէփիր ինք քաշում:

ԽՈՒՄԲԸ

Ստաքանը չըխկացնում,
Պոօշտին ճրխկացնում, }
Իրար ջան ասում, } 2 անգամ
Սիրուն խաղ կանչում:

1) Երգվում է թուրքերէն սկզ դարիս զլաղընդարիր էօվ թիբմիշէամ և կամ վրացերէն սկզ շափի զզկիս նապիրաս, չվէնի սախլերին, երգի եղանակով։

ԳԱԲՈ

Ախ, ալլահվերդին քի մօղ, մէ անգած արա,
Էլ ատկազ չանիս դուն ինձ, ճակտիս պաչ արա,
«Եամիշի եօր» ասա, հոքիս, Էլ չը կաչ չարա:

ԽՈՒՄԲԸ

Էկաչ, հոքի ջան,	}	2 անգամ
Սիլուն փաշա ջան,		
Կօխտա Գաբօ ջան,		

Անգին ախաէր ջան:

ԱԻԵՏԻՔ

Ախ, գինին գչգչալի տռզած տկեմէն
Ախ, թափկում քչքչալի կպառս բերնեմէն,
Ախ, կարմրած գրփրալի գոված ամենէն:

ԽՈՒՄԲԸ

Վիմկալ համը տիս,	}	2 անգամ
Թէ Աստուձ սիրիս,		
Օխնէ դիմունիս,		

Ուստա Աւետիս:

ԱԻԵՏԻՔ: Օխնիմ, օխնիմ գենացուա, էս
Նմուտիս: (Կա՞գնելով բածակը յեստին) Դարչօ
ջան, Աստուձ կինք տայ, բարով գնաս, բարով
գաս, ախաէր: Աստուձ դուրձիդ աչողութին
տայ, ապրին նրանք՝ ում համա վուր դուն
ապրում իս. մէ թագի ու մէ բարցի ծիրանաք:

ԽՈՒՄԲԸ: Ամին:

ԱԻԵՏԻՔ: Քու արիմն իմ ասում, թէ դուն
չեիր էլի, էս բաղումը վուտս էլ չեի տուն դնի.
աբա պառաւ հալիս ինձ ի՞նչ քեփ կու սազ
գայ: Օղորմած կենաչ Շաւնաբաթի սուրբ Գէ-
վուրբը:

ԽՈՒՄԲԸ: Քիզ էլ օղորմած կենաչ, բիձա ջան:

ԱԻԵՏԻՔ: Նա ըլի բարեխօս ամէն քրիս-
տոնէի: Դարչօ ջան:

ԴԱՐՁՈ: Հաջան:

ԱԻԵՏԻՔ: Շարինգ, ցաւդ տանիմ, արի մէ
սրոշաի: (Բաժակ բաժակ էն զարկում և համբուր-
ցում: Աւետիկը բաժառիւում է իւր բաժակը):

ԽՈՒՄԲԸ: Անուշ, անուշ:
ԴԱՐՁՈ: Բիձա ջան, շնորհակալութին, վուր
իմ խնդիրը ատկազ չարիր ու միր սուփ-
րին լազաթ տուիր: Ով իմ կինացը վայելից,
Աստուձ կենօք պահէ. էս միր աղ ու հացը ան-
պակաս ըլի միր ախալըութենից:

ՏԵՍԻԼ 2

ՆՈՅՆՔ, ՍՏԵՓԱՆ, ԿՕՆԻ

ՍՏԵՓԱՆ: (Ներս է բերում շամփուրով ոռուէն
նորոված, իսկ կօնին նորս յետելից բերում է հա-
տուր ամաներ և երկու շեշտին. Ալլենը ժողո-

Ալով աւելորդ ամառները՝ անմիջապէս դուրս է գնում) 0հ, շնորհ կի ճիրի մէ, թամազաս դառւ-
մարջօս:

ՍԱՔՈՒԼ: (Սուէկն յետչից առնելով և կպրա-
տելով) Հաջան, հաջան, էկաւ տղերք ջան,
սուկին էկաւ: 0հօ, հօ, հօ, հօ, ինչ սուկի է,
մէ արնին թամաշա արէք... Պահ, պա, պա,
պա, պա... օխաչ, թիքէն աժէ մէ մանէթ:
Աբա, Աւետիք, թէփշիդ բի... ջալլ հը, սա-
ռից, տո տնածակ: (Աւետիք թէնում է իւր տփուն):

ԳԱԲՈ: (Վերցնելով հոփ երկար կպրը, բարձրեց
բերանն է գնում) Իւֆ, իւֆ, իւֆ, իւֆ, լա-
զամթ, լազամթ. լաւ սուկի է, ախազէր, աւտաս
շշոտումը էրկու մանէթ հէսաբ անէ անիծածը:

ՊՕԽՐՈ: էրկու մանէթը վունչիչ, դուն
օփշչի սումէն ասա. էտ անիրաւը հեռու
դրուստ էս օրը, չուրս հոքի զակուսկա արինք,
ինն ու տաս շահի առաւ էն անաստումը, ինչ
է, հարփած էինք: Մենակ ապէլսինը մէ մանէթ
էր հէսաբ արի, «իննը հատ կը կերի», կոսէ:

ՍԱՔՈՒԼ: Տօ, ուտումիք—կերէք, ձիզ ով է
հարցնում թէ ինչ կու առնէ, իմ դմնաղը չիք,
բիգիս պուրի չէ, էն հէսաբն էլ ՚ես գիդիմ
հալբաթ, փիէ...

ԱԽԵՏԻՔ: Էլ մի՛ ծոծոեցնիք թէ ձիր Աս-
տուձը կու սիրիք, շնուտ, վիիկենանք, մէջկս ջար-
թուեցաւ, էլ ծնգներումըս հալ չկայ. էրկու
սահաթ աւել նստած իմ: Աբա, ՚ես ինչ ջան
ունիմ վուր ձիզ հիդ բարեբար խմիմ:

ՍԱՔՈՒԼ: Գնումիսգնան. դուն էլ ինչ զահ-
լա տարար, տօ: 0վվէ, կոսիս էրէխէքըդ ըլին
լացլում. դուն խալաստօի, մինք խալաստօի:

ԳԱԲՈ: Տօ, էլի ՚ես ասիմ,—հա, հօրէն միր
տանըցիքը Կարսուկանինց բազումն ին ու
գլուխս տանում ին թէ «գնանք տուն, հայ զնանք
տուն», չիմ գիդի թէ ինչ մօգօնիմ վուր գլխե-
մէս ռադ անիմ:

ՍԱՔՈՒԼ: Մօգօնելու բանը աբա ինձ հարց-
րէք, այ: Դուք թամաշա արէք թէ էս սար-
սաղ նլիկօի գլխին ինչ իմ բերում: ախար
չիք գիդի է. սա մէ օր գլխիս հէստի օյին է
էկի, վուր թէ սրա օխտեմէն չէկայ, ամութու
բէաբուռ կուլիմ:

ՊՕԽՐՈ: Մաշ, լօթիանա էտ օյինը մը հիմի
սարքինք. օհ, գլուխս մեռնի, Սաքուլ, թէ բանն
ընգաւ տուր ու դմիուցին՝ սաղ-սաղ կու խը-
պըշտիմ:

ԱԽԵՏԻՔ: (Թաշչւրն տեղէց) Ե՛ է՛ Պօխրօ,
ինչով չէլաւ. քիզ ասումին տուտուց-տուտուց

բաներեմէն ձեռը վիկալ. մէ թիքա հալալ
հաց ինք կերի, քնթներեմէս մի՛ հանի, է.
կուիզս էլ թնչ մասխարութին է. հունար ու-
նիս—մուշտէկովումը շանց տու:

ԴԱՐՁՈՒ: Թամադա, խօսին իր կարքով,
քէփն էլ իր կարքով, ախպէր... Սաքուլ ջան,
ջէր մէ կենաց անուշ արա, գօդրէքս տաքցնինք,
ախպէր, ու իժում ամէն բան իր կարքին
կուլի:

ՍԱԲՈՒԼ: Լաւ, լաւ, ջուխտ աճկիս: Տղէրք
ջան, Դարչօն ասում է «գօգրէքը տաքցնինք»:
Արա, Պօխրօ, մէ ՚երիք ՚երիք ստաքան դարսէ,
(Պօխրօն հագուրում է) մէկն էլ... (Դարսում է չոր-
յորդ բաժանէլ և հիսուս գէնի ածում բաժանէլում):
Զէ, չէ, լքցրու լաւ բարաթին, բերնէ բերան.
իրան տու Դարչօին: (Դարչօն վերցնում է ափունու
բաժանէլը, Սահումը նոյնադիմ վերցնում է իւր բաժան-
նէրը) Դարչօ ջան, ալլահվերդին քի մօդն իմ:

ԴԱՐՁՈՒ: Եախշի եօլ, հոքուդ մեռնիմ, իմ
բողազըս կի ցամքեցաւ ու...

ՍԱԲՈՒԼ: Մաշ վուր ցամքեցաւ, լսեցէք
ախպէր: (Պուստլով) Կամպանիամ...

ԽՈՒՄՅԻԲ: Հաջան, հաջան, ջան թամա-
դա ջան:

ՍԱԲՈՒԼ: Էս առաջ-առաջ Ամենակարող Աս-

տուձը հաստատ պահէ միր անտէր, անտիրա-
կան, նահատակ Հառուց ազգին:

ԽՈՒՄՅԻԲ: Ամին, ամին: (Աթուհի էլ ոտքի էն
կանգնում և գլխարձնելը հանում):

ՍԱԲՈՒԼ: Տէր Աստուձ, Դուն ըլիս ամէն Հայ
քրիստոնէի քոմագը: Քու բարի աճկը քախցր
ըլի միր խղճալի, անօգնական ազգի վրայ:

ԽՈՒՄՅԻԲ: (Կամոց և հանդարդ) Ամին, ամին,
Տէր Աստուձ:

ՍԱԲՈՒԼ: Սուրի Լուսաւուրչի օխնութինն
ըլի ձիզ վրայ էլ, միզ վրայ էլ: Տէր Աստուձը
միզ բարի միտկ տայ, ուղուփ, էն շնուրքն ու
մարիփաթը, վուր միր սրտումը սէրն ու միա-
բանութինը անպակաս ըլի: Տնւշ, տնւշ...

ԽՈՒՄՅԻԲ: Տնւշ, տնւշ: (Տակառը ծափ էն
պալք դոհը հէր և երբ Սահումը դագուրիում է
իւր բաժանէլ, առում էն հանդարդ) Աննւշ, աննւշ:

ՍԱԲՈՒԼ: (Առաջարձնելով երիբորդ իւնացը) Էս
էլ Աստուձ հաստատ պահէ էն քարիսանէն, ինչ-
տղանց վուր միր հացն ինք ճարում. մէ
խօսկով միր աչու մաջէն: ՚Երգնային Արա-
րիչը ամէնի օջախից միր օրական ուռզզը ան-
պակաս անէ, ախպէր: (Խում է)

Ահետիբ: (Խաչակին երեսը) Ամին, Տէր
Աստուձ:

ՊՕԽՐՈ: (Խոնչոր թաղաղում անելով) Անուշ,
ախողէր ջան:

ԽՈԽՄԲՔ: Անուշ, անուշ թամադա:

ԱԻԵՏԻՔ: Վրայ ՚երիքը տեսնինք, վրայ
՚երիքն է խօսկը:

ՍՍՔՈՒԼ: Վրայ ՚երիքն էլ կուլի, վրայ
չուրմն էլ: (Երբորդ բաժանը բարձրացնելով) Էս էլ
Աստուծ կինք տայ էն մարթուն, վուր ՚եփոր
տեսնէ մէկը ննդիլ է ցիխումն ու ցիդն ու ցիդը
խովում է. ասումիմ էլի, Աստուծ կինք տայ
էն մարթուն, վուր կուրբանէ ձեռնեմէն ու դուս
կու հանէ էն հուտած ալապօից, ցխեմէն ու
չէ թէ մէ ածկի էլ կուտայ, վունցոր շատիրն
ին անում: Փառք Ասծու, ձիր բարի աճկով տեհ-
նում իք, էլի:

ԱԻԵՏԻՔ: Պրավա, պրավա թամադա, ա-
նուշ:

ԳԱԲՈ: Ըժէ ՚ես ու իմ հոքին: (Զուան-
չուն) Տնւշ էյ, սարսադ: (Ածում էն):

ԱԻԵՏԻՔ: Այ, մալագէց, Սաքուլ, հիմի երէ-
վաց վուր խելօք տղայ իս, փորցուած տղայ
իս: Ուր է, ուր, մէ ասածըդ կատարուէր. միր
տուն քանդողը հենց էտ է. վուրդի ասիս—ցիկն
ինք կօխում, վուրդի ասիս—բթիղա ինք
անում. մէ օր չէլաւ վուր հանինք, ուր է, ուր:

ՍԱՔՈՒԼ: Աւետիք ջան, էս մէկն էլ ու
պրծաւ, խիստ լաւ կենաց է: բէզ կապլի հա...
(Առաջարկելով չորրորդ կէնացը) Էս էլ Աստուծ
համփիրութին ու կինք տայ էն կամականիին,
(Ժողովրդեան վրայ անառկելով) վուր մինք էստի
թլթլալի սուկի ինք ուտում ու նրանց բերնի
ջուրը կնում է... Տնւշ, տնւշ:

ԽՈԽՄԲՔ: Տնւշ, տնւշ (Ածում էն): ԱՅսէնը
առաջարկ ծանչակարում էն):

ՍՍՔՈՒԼ: (Զուանչունց) Աբա, Սրապիճն, մէ
լաւ բան քօքէ: (Զուանչունիք հա՛տարաք ածում էն
առար մինչև իլիշօկ հերս մահելն ու դուրս գնալը:
Դարչն լուս ինում է իւր կէնացները: Հետեւելով
լումադին):

ԳԱԲՈ: Պօխրօ ջան, Պօխրօ, մէ էտ շաքէ-
շէն տնւ. (Տալեն է) բի՛ էտ ստաքնիրն էլ: (Բո-
լորը լցնում է շահեշում) Թամադա, վունց որ
հրամանք արիր, Տէր Աստուծն ըլի լսող կատա-
րողը, օխայ: Պօխրօ ջան, ալավերդին քի մօդ իմ:

ՊՕԽՐՈ: Եախշի եօլ: Աստուծ կինք տայ
չառց ազգին: Եա Տէր Աստուծ, հա, Դուն դի-
դիս էլի, վունց որ միր վիրչը կու բերիս: (Խե-
լարտան հօտեցնում է բերնին և երկար կեղծ իսում,
յեղոյ Աւետիքին բառանալով) Ուստա Աւետիք:

ԱԻԵՏԻՔ: Հաջան:

ՊՕԽՐՈՒՅԻՆ: Բիհամ ջան, Աստուածատուր: (Տառ
մա է բաժանելը):

ԱԻԵՑԻՔ: Պօխրո ջան, վայելէ միզ տուր:
ԳԱԲՈՒՅԻՆ: 0'հ, շենի կի ճիրի մէ, էտէնց այ-
այ ջէհէլ ՚ես ու իմ հոքին:

ՊՕԽՐՈՒՅԻՆ: Աւետիքը ջէր միզպէս շատերուն
ճամփու կու դնէ: (Ծածառ՝ աշնաբիւմ է Աւե-
տիքի վրայ և հայր, յետք շարժաւածքներու, ուղու-
է հասկացնել Աւատին հարբած է):

ԱԻԵՑԻՔ: (Նէտպելով) Զէնդ կարէ, տօ լաչաթ-
րին, լպատած. մասխարա էլ է զցում: (Սպառնա-
վ) Հըմ, հըմ. մտիկ արա, խելօք կաց թէ չէ... .

ՍԱԲՈՒԿ: Աւետիք, աբա հըմ, էլ ծոճը-
ռեցնելու վուխտը չէ, քիզ իմ մնում, կարձ
կտրէ: (Մասցեալնելը անիօս ինքու էն վերայիշեալ
չէնացնելը: Պարտադ չը պէտք է համալ, այլ ուտել,
իմել, ծիւել, լուա ընկերոջ հետ խօսակցել, մէշա շար-
ժողութեան մէլ):

ԱԻԵՑԻՔ: Սաքուլ ջան, վունց որ հրամանք
արիր, կու խնդրիմ մինձ Թաքաւուրեմէն վուր
բարին կատարող ըլի. մէ լաւ օր էլ մինք տես-
նինք, մէ քիչ էլ մինք ամկ բաց անինք: (Խնդու
է և Աւատինաբիւմ) Բը՛րը, ի՞նչ թթու է տօ,
գինին փոխից անիծածը: (Մէծ դժուարութէան
ինքու է չըրս բաժան գինին):

ՊՕԽՐՈՒՅԻՆ: Թամամ փափա է դառի:

ՍՏԵՓԱՆ: Խստակ ձեռնեմէն դնացիլ է:

ԱԻԵՑԻՔ: Ո՞վ է դնացի, ի՞նչ փափա, էջ
լպատածնիր...

ՍԱԲՈՒԿ: Եսուի Պօխրօի ու Գաբօի պէս
նալզը օչով չկայ, հանց մէ գլուխ ծծում ին.
(Կանչելով) Իլիկօ, Իլիկօ:

ԽՈԽՄԲԱՅ: Իլօ, իլօ:

ԻԼԻԿՈՒՅԻՆ: Դրսից պուտլով) Հայ հայ, մի՛խէդէ
բինօ:

ՍԱԲՈՒԿ: Մէ նմուտ էսաի արի է, մունդ-
ոէկ, քիզ ինք կանչում:

ԻԼԻԿՈՒՅԻՆ: Էս սահաթիս գալիս իմ:

ՏԵՍԻԼ 3

ՆՈՅՆ Ք, ԻԼԻԿՈՒՅԻՆ:

ԻԼԻԿՈՒՅԻՆ: (Ակունք շուրջ վաստած մամբալ հուգ-
բար, այսինքն պատուի համ չըք մերչ և հելու բերում) Կամականիաս գառւմարջօս:

ՊՕԽՐՈՒՅԻՆ: Այ գագիմարջօս: (Գինի աստաջար-
իւլով) Համեցէք, գինի անուշ արա:

ԻԼԻԿՈՒՅԻՆ: Շնորհակալ իմ, չիմ կանայ:

ՍԱԲՈՒԿ: Տօ վիկալ, մի՛ դուս տայ է. մի-
կիտան ու չիմ կանայ վժուն է:

ԻԼԻԿՈՒՅԻՆ: (Բաժանը վերանելով) Գագզէգձէօթ,

կէթիլի իդօս թքվէնի մօբձանէբա: Ամէրթմա
սիտկրօթ դագաբէրօթ:

ԴԱՐՁ: Հայերէն, հայերէն, էյ մունզուէկ,
միզմէն լաւ իս խօսում:

ԻԼԻԿՈ: Կամպանիա, Աստուճ կինք տայ
ձիզ, ծղորմած կենայ Ծմինդա Գիօրդին, շատ
ապրիք, լաւ ապրիք: (Խճռւճ է):

ԽՈՒՄԲԵԼ: Անուշ, անուշ, ախաղէր:

ՍԱՔՈՒԼ: Ինչ իմ ասում, իլօ ջան, մէ
վեց բութիլկա դինի բ՛ ու մէ թէփշի էլ
զուրդիէլ:

ՊՈԽՐՈ: Քանուհինդ հատ էլ Բոզարձեանցի
պապիրոզ, հասոն ըլի:

ԻԼԻԿՈ: Պէրվի թէ վտարօի:

ՍԱՔՈՒԼ: Էս օր քէփի օր է, թող պէրվի
սօրտ ըլի, մէ դրա համն էլ տեհնինք: Ինչ իմ
ասում, մէ շշօտն էլ բ՛, տեհնինք:

ԻԼԻԿՈ: Բաշ ուստա, էս նմուտին: (Խճռւճ
է: Զուանչք դադարուճ էն ածելուց):

ՏԵՍԻ 4

ՆՈՅՆՔ, առանց իլիկոի

ՍԱՔՈՒԼ: (Սպասառչք) Հը՛, էս քիզ պէրվի
սօրտ կու շանց տամ: Մուլափ տու, ջէր մտկե-
մէս չէ ննզի էն ջիգրր:

ՊՈԽՐՈ: Տօ, մէ ասան էտ ի՞նչ ջիգր է: (Սո-
ւուշը պատճաճ է, թե ուները շուած էն ուշտրու-
թեամբ, թե ունեցն ժամանակ ու բաղադրութ էն ու-
թեամբ, իմելու էտ ծիւելու):

ՍԱՔՈՒԼ: Ինչ ջիգր է, այ ախաղէր,
պատճիմ: Սրամէն ութն ամիս առաջ, շափաթ
օր էր մնամ, համ, եարմունկից մէ քիչ մարխօշ
գալիս իմ գբա էն Հանապազի դուքանը, մէկէլ
տեհնիմ ուստա էկաւ էս քու իլիկօն:

ԽՈՒՄԲԵԼ: Է՛, իժմւմ:

~~ԾԾԾԾ~~ ՍԱՔՈՒԼ: Սա թէ՛ արի գնանք մէ չարէք
գինի խմեցնիմ, կոսէ, մայինց մէ օր խաշ էիր
ուզում ու լաւ խաշե տիզն էլ էստի է, էլին:
Մախլաս, մտանք Թիլիպուճուրի, Զըրզըր Եա-
գորի մօդ:

ԽՈՒՄԲԵԼ: Է՛, իժմւմ, իժմւմ:

ՍԱՔՈՒԼ: Հա, վուրզանց վուրդի էր, մէ-
կէլ տեսնիմ՝ պուպուզ, էս քու չոփուր Ակօփն
էկաւ: Բարով—Ասծու բարին, համեցէք,
էլ էկաւ: Բարով ասծու բարին, համեցէք,
էլ ննզիր դառաւ: Նստե-
նստեցէք, ննա էլ ննզիր դառաւ: Հա-
ցինք է, խմեցինք լաւ բարաթին. Հա-
ցինք է, խմեցինք լաւ բարաթին. Հա-
ցինք է, խմեցինք լաւ բարաթին. Հա-

ԱԻԵՏԻՔ: Վա՞, տնաշէն, թուլուխ էր ձիր փուրը: (Գինի է խմում):

ՍԱԲՈՒԼ: Տօ, դու մի՛ ասի էռտունցութե՞նումը իմ քունը կու տանէ ու Ակօփն ու էս միր մունգուէկը դուս կէհան առանց ինձ զարթեցնելու: Մէկէլ տեհնիմ փաստփուսէքը հաւաքիլ ին ու բիջն է ինձ զարթեցնում: Ախպէր, վիկինամի, աչքս բաց անիմ, ի՞նչ տեսնիմ. փունց նրանք կան ու վունց քամարս: Հայ դէս. հայ դէն—չկայ քամարս: Դախլդար Արտէմի մօդ մէ մինձ դաւիդարաբա:

ԽՈՒՄԲԸ: Վա՞ վա՞ վա՞:

ՍԱԲՈՒԼ: Արտէմը թէ ես ի՞նչ անիմ, լաւմարթիք էին մու էին առանց քիզ դուս գնումն:

ՊՈԽՐԾ: Ակօփը կուլէր հանաք արի:

ՍԱԲՈՒԼ: Հանաք չէ մանաք: Հանաքը մէ օր, էրկու օր կուլէր. Էս տարի անցկացաւ, մուր է: Ակօփին վուր աճկովս էլ տեհնիմ, չիմ աւտայ. նա վուր կայ—ախազօր տղի համա դլուխը հիդ դրած ունէ: Ես ասում իմ թամամ սրա բանն է. Աղալօի սհաթն էլ աս չէր զողցի, վուր Մէտէխումը վից ամիս նստից:

ԴԱՐՉՈ: Մախլաս, իժմւմ:

ԱԻԵՏԻՔ: Էլ ինչ իժում, քամարը ցամքիլ է: (Նորից խմում է):

ՍԱԲՈՒԼ: Էրկու շափթի առուտեհան իմ գուքնի աշկրտին զրգումիմ սրա մօդ. ասում իմ «թու ձմա խար, իս քամարի դամողզանէ», աս թէ՝ «բա քամարի», միթամ խարար չէ:

ԽՈՒՄԲԸ: Իժմւմ, վա՞ վա՞ վա՞:

ՍԱԲՈՒԼ: Իժում էն վուր ՚ես գնացի. սա թէ՝ «օրթում, հաւատ, չիմ տեսի»:

ԱԻԵՏԻՔ: Վա՞ օրթում է կերի, էլ ի՞նչ ուզում: (Դարձեւ խմում է):

ՊՈԽՐԾ: Նրա օրթումը մէ գրօշով չիմ առնի. իժում գանգատ չ'արի՞ր:

ՍԱԲՈՒԼ: Վանց էի գանգատ արի. վներդի է վկաչ. ան մով ունէ սուզերու գլուխը: Ուզում իս չուրս քամրի գինը խարջիմ: Հա, Ակօփն էլ օրթում կերաւ թէ «միտս չէ, քամար ունէիր թէ չէ, ՚ես էլ հարփած էի», կօսէ: Ինչ զլսնիրդ ցաւցնիմ, էստի էլ մինձ դաւի դարբա: ամա ՚ես կի վունչիչ չստացայ:

ՊՈԽՐԾ: Վայ ՚ես դրա գուզ էն է...

ՍԱԲՈՒԼ: Ը՞հ, ձիր արիմն իմ ասում, բաս ՚ես Սաքուլը չըլլիմ թէ քամրիս ջիզրը հէնց հիմբակէւտ չը հանիմ:

ԱԻԵՏԻՔ: Զեռը վիկալ թէ քու մամի զանզրատօն կու սիրիս, հէրուաց մեռիլը

ուզում իս նուր մէկանց սազցնիս. աւտաս
քանի չէր հալիլ է ու ծախիլ է: (Դաշտեալ
կեռամ է):

ՊՕԽՐՈ: Տօ, արի ծեծինք ու դախումն
ինչոր ունէ զիփ մէտի զացարցուա անինք
ու փախչինք:

ԱԻԵՏԻՔ: Մաշ ՚ես ուսդ ըլիմ, ախաղէր:
Աւզում ին սուզերումը մանածի, ՚ես զալմա-
գալի զլուխ չունիմ: (Սաքուլուն) Թամապա,
հէրիք արա, վուխտն է, թէ Աստուձ կու սի-
րիս վիկինանք:

ԳԱԲՈ: (Ծածուէ Սաքուլուն) Լօթին ու-
զում է ծլիուի:

ՍԱՔՈՒԼ: Ուփրօ լաւ: (Բարձր) Այ, հօրէս
մինք էլ վիր ինք կենում: Տղերք, խելմոքը լ
վուր անց կենանք, իս դաբուլ իք:

ԽՈԽՄԵՔ: (Խոտն) Լաւ, լաւ, ինչու չէ,
գնանք, գնանք:

ԴԱՐՅՈ: Ածելով, տղերք, ածելով:

ՍԱՔՈՒԼ: Կամպանիա, մէ էս սոոլը յիդ
քաշեցէք, մէ քիչ վուտնիրումը բացվինք: (Այս
ժշոցին աշայք սեղանը դեղէ իրաշներն են ժաշու-
մա պարելու համար տեղ պատրաստում, մինչդեմ Պօխօի
և Սաքուլու թշ հետեւու իսումիցութիւնն է լինում
ծածէալար):

ՊՕԽՐՈ: (Կահաց) Օյնը չիս սարքում, Սա-
քուլ ջան:

ՍԱՔՈՒԼ: Մուլափ, թող դրանք Քոի ա-
փովը գնան, ՚ես մէ պլաննիրս սարքիմ:

ՊՕԽՐՈ: Հա, հա, քու ջանին մեռնիմ:

ՍԱՔՈՒԼ: Աւետիքին ճամփու զցէ, հաի
դրօշկա ան փայտօն տիս ու տուն զրգէ, նա
մէ քիչ վախկլուտ է:

ՊՕԽՐՈ: Բաշ ուսասա, ցաւդ տանիմ:

ՍԱՔՈՒԼ: (Բարձր) Հը՛, կամպանիա, ինչ
իք անում: (Զուանչուն) Է՛յ, Սրապիօն, քօքէ
է, արա լէկուրի, հը՛: (Ածում էն դուռակուն
չինդուրը պարը):

ՊՕԽՐՈ: Տաշ տաշի, տաշ տաշի: (Ամենքը
առաջող ծափ էն պալիս):

ԽՈԽՄԵՔ: Տաշ տաշի, տաշ տաշի:

ԱԻԵՏԻՔ: Մալինկի տաշ, մալինկի տաշ:
(Նախ սկսում է Աւամդան պարել, յետոյ թէ կամ
երիւս ուրիշ լու պարազներ. Աւետիքը հոյնակու իւր
պարող խանգարում է և վերջը վայր ընդունում. Արե-
քանը և Պօխօն դուրս են պահում: Իշխոն շամա-
դանները կամ պարտիզն լուղարեները յետին տառաջ-
նորդում է իմբին ուեպի Քայ ափը: Խոսքը երգում
է իրին Օրթածողի երգը կամ ժամանելի. հետողհետէ
յացները Առաջնում են: Սաքուլը վերադասուղը և

յուժնած նորում է մենակ. յորոծելով ծիռում է չփ-
քո-իը):

ՏԵՍԻԼ 5

ՍԱՔՈՒԼ (ՄԵՆԱԿ)

ՍԱՔՈՒԼ: Է՛, էս էլ էսէնց: Լաւ քէփ էր
ձիր արիվը, մէ ամիս հերիք է միր էսօրուայ
կերածը: Աբա, Սաքուլ, հիմի գնա դուքնումզ
վեր ննդի, լափէքնիրդ ծախէ ու մէ երկու շայի
փուղ ցիդ գցէ քու սիւ օրուայ համա: (Մառ-
ծում է, լառութեն) Է՛, մտկումն թահար-թա-
հար բանիր է սարքւում... Զէ, չէ Պօխրօի
ասածը սարսաղ բան է, «ծեծինք ու փախչինք»,
կոսէ: Առորթ է, անգալ Աւետիքին ռադարի, ամա-
էլի անհամ բան կ'զուս գայ. դուքայ իլօն զահ-
լէն կու տանէ: Ես ասում իմ էստիէւէտ վիր-
շացնինք ու վիրշնական ատկազը տամ: (Ծիծա-
ռալ) Հա, հա, հա, էս է էս, պիտի գլուխս
գժութենի զնիմ: Հը՛, քամ քամարի, ար զինա-
խամն հիմի կու տեսնիս թէ ով ուփրօ կէր-
փի: Հէնց փուղը կուզէ թէ չէ կոսիմ: «Հազ-
րըմ մանըմ հազըր դըր, հազըրմ մանըմ խա-
րազ դըր»: Աստուծ օղորմի հոքուտ, Օվա-
կիմ, էս խօ քու սովորեցրածն է:

ՏԵՍԻԼ 6

ԱԱՔՈՒԼ, ԻԼԻԿՕ (Հայոքակալը և հաշե-ը չեռ-քէն)

ԻԼԻԿՕ: Համեցէք, Սաքուլ ջան, հէսաբը
հաղիր է:

ՍԱՔՈՒԼ: (Հաշուելուց յետոյ) Վա, Բնէ իս
զուս տալի, ած, քսան օխտ մանէթ էլ մի՞սս
կուլի:

ԻԼԻԿՕ: Ի՞նչի, Սաքուլ ջան, առուտէհան
դէսը քէփ իք անում ու ՚երեք ջէր էլ սուփ-
րէն թազեցրիլ իմ:

ՍԱՔՈՒԼ: Լաւ, ինչ ուզում է ըլի. ած,
անաստուծ, չուրս ու տաս շայի թաղա ձուկ:

ԻԼԻԿՕ: Աղբաթի խէր, հօրէն ձգնապանն
էնդի չը, նրան հարցրու. գլուխս մեռնի թէ
մէ շայի ձգնումը դադում ըլիմ: շատ է, օխ-
նած հոքի, ախար էն կիրագուանն: էլ մէտի
է, չէ:

ՍԱՔՈՒԼ: Տօ, տնաշէն, էսէնց ասա է,
լիդիս պատռեցաւ, հէնց գիդիմ էս օրուանն է
էսզդամինը:

ԻԼԻԿՕ: Զէ, Սաքուլ ջան, ՚ես հառամու-
թին շիմ սիրում: էս օրուանը զիփ մէտի քսան
մանէթից վից շայի պակաս է, մնացածը էն
կիրագուանն է:

ՍԱԲՈՒԻ. Լաւ, լաւ... ի՞նչ իմ ասում;
Խլիկօ, գրուստն ասա, էն քու Թիլիպուճուրի
քէփն էր լաւը թէ միր էսօրուանը:

ԽԼԻԿՕ: Վ.մւր քէփը:

ՍԱԲՈՒԻ. Այ տօ, քարվասլի տակը, Ար-
տէմի մօդ, քամալը մոռացմբ:

ԽԼԻԿՕ: Է՛հ, լաւ է քու հօրն օղորմի,
անցած բան է:

ՍԱԲՈՒԻ. Ով է ասում: Խլիկօ, Խլիկօ, մէ
աղերանց կանչէ, ասա գան:

ԽԼԻԿՕ: Բաշ ուստա, էս նմուտին: (Առջ) Կօթիանա էկան, էկան փուղիրս: (Ուրախ-ուրախ
դուրս է գնում՝ ուկոկ ոշ):

ՏԵՍԻԼ 7

ՍԱԲՈՒԻ. (Մէսակ)

ՍԱԲՈՒԻ: Վա, վա, վա, քու հօրն օղորմի,
քիշ էլ կոտրտվի, էտ է էլի, ջբիրդ լաւ կարէ.
ասիգնացիեք է վուր կու ստանաս: Հաջաթ չէ,
'ես քիզ քսան օխտ մանէթ կու շանց տամ: Տօ,
էս տուտուցն էլ վուր ուզում է ինձ իր խիլ-
քումը խափէ: Հը', տօ ինձ Սաքուլ կօսին,
Սաքուլ, չէր քամրի եարէն չէ լաւցի, քիզ
ասում իմ ջգրու բան է:

ՏԵՍԻԼ 8

ՍԱԲՈՒԻ. ՊՈԽՐԾ

ՊՈԽՐԾ: Հը', Սաքուլ ջան, ի՞նչ արիր,
փէքը արիր թէ չէ:

ՍԱԲՈՒԻ. Դնա աղերանցը խրատէ, ասան
վուր գլխնիրս պիտի գժութենի դնինք. ինչ
'ես անիմ, էն էլ նրանք պիտի անին, ի՞նչ նև
խօսիմ, էն էլ նրանք: Դուն ինձ ասա, Պօխրօ
ջան, խօ դաբուլ ին:

ՊՈԽՐԾ: Վա, զաքուլին բաս, դիփունքն
էլ սրա ջիգրն ունին:

ՍԱԲՈՒԻ. Կէհաս ու իմաց կուտաս վուր
օչով ուշունց չտայ, ան չը խիէ Խլիկօին. թող
բանն ինձ վրա գցին: Դէ, գնա ջալդ ու... (Պօխրէն
գնում է: Հետուից լունում է Աւշ՝ շիտեստի յայշ,
որ հետուհետէ ճօքէնում է):

ՏԵՍԻԼ 9

ՍԱԲՈՒԻ. (Բէսակ)

ՍԱԲՈՒԻ. Սնւս, վուր լաւ բան է դուս դալի...
Զէ, ի՞նչ պիտի անէ — գմնգմտ... գլուխս մեռնի
թէ սուզումն էլ ձէն հանիմ, ջգրու բան չէ: Հը',
դուքայ թէ՝ Սաքուլ, արա փուզը, 'ես էլ կու
ձբիմ բազգագուրու զայդէն. կօսէ՝ ապադուալ-
չիկ Պետրուսին աշխրքի փուզ իմ պարտ» —

(Բառարարութեա պարի նղանակնել) Հազրըմ մանըմ,
հազըր դըր: (Աղջում է աղմակ, երգի և երաժշտու-
թեան հօտեցող չայնէք) Օհո, հո, հո, հո, գժիրը
գալիս ին:

ՏԵՍԻԼ 10

ՍԱՔՈՒԼ, ԽՈՒՄԲԸ, ԶՈՒՌՆԱՉԻՔ, բացի ԻԼԷՇԵց
և նրա աշտերպէց:

ԽՈՒՄԲԸ: Համ, Սաքուլ:

ԳԱԲՈ: Պօխրօն դրմւստ է ասում:

ՍԱՔՈՒԼ: Սու, սու, սու:

ՊՈԽՐՈ: Համ, էլի, չինք տալի:

ՍԱՔՈՒԼ: Սուս, ձէն, ծպտուն. խօ գիտիք
ինչ պիտի անինք:

ԽՈՒՄԲԸ: Գիդինք, գիդինք:

ԴԱՐՁՈ: Խնչ որ դուն կօսիս, մինք էլ էն
կօսինք:

ՍԱՔՈՒԼ: Համ, հէնց էտէ, դէ սուս կացէք
ու ինձ թամաշա արէք. կապ կուսպ, չ'ծիծա-
ղիք: Դէն, դրուստ կանգնեցէք. բհաղում: (Աթնգը
ողղվում էն զինուարի ոկո՞):

ՊՈԽՐՈ: Եկաւ, եկաւ, տղէրք ջան: Փրթո-
նէն մօղենում է:

ՏԵՍԻԼ 11

Ն Ա Յ Ն Ք, Ի Լ Ի Կ 0

ԻԼԻԿ0: Սրա Սաքուլ ջան, դրստուինք է:

ՍԱՔՈՒԼ: Լեմւ:

ԽՈՒՄԲԸ: Լեմւ:

ԻԼԻԿ0: (Ծիծաղղւով) Վայ ձիր տունն Աս-
տուձ շինէ, տօ, էտ ի՞նչ մէ բաշ ասիք «լաւ»,
խօսի էիք կապի: (Զեռտէրը դարպահով) Դէ բերեք
տեհնիմ, հը:

ՍԱՔՈՒԼ: Լաւ, լաւ:

ԽՈՒՄԲԸ: Լաւ, լաւ:

ԻԼԻԿ0: Վայ, Սաքուլ ջան, քու հոքուն
մեռնիմ, դախլումս մէ գրօշ չունիմ:

ՍԱՔՈՒԼ: Հազրըմ մանըմ հազըր դըր:

ԽՈՒՄԲԸ: Հազրըմ մանըմ հազըր դըր:

ԻԼԻԿ0: Դէ վուր հազիք իք, տուէք էլի:
Թէ ախպէր իք, քութան արէք, դուքնումս
մարդ չկայ, սպասի բջի արովն իմ թողի: Հը՝
տաղլիս իս:

ՍԱՔՈՒԼ: (Երգելով) Հազրըմ մանըմ հա-
զըր դըր, հազըր մանըմ բախկալ դըր:

ԽՈՒՄԲԸ: (Նոյնոքո) Հազրըմ մանըմ հա-
զըր դըր, հազըր մանըմ բախկալ դըր:

ԻԼԻԿ0: Վայ է, գժուիլ իք թէ ինչ է, դուք

էլ բան ու գուրձ իք շինի ձիզ ամա էլիս: (Պօֆ-
րէն) Պօխրօ, թէ ախաղէր իս տու:

ՊՕԽՐՈ: (Համբ նշանով յայտնուած է ոք Սա-
քաւը հօդն է):

ԻԼԻԿՈ: Սաքուլ ջան, քի թէ քու Աս-
տուձը կու սիրիս, քի մօդ է:

ՍԱՔՈՒԼԻ: Զէ:

ԽՈՒՄԲԸ: Զէ:

ԻԼԻԿՈ: Զէ, ինչի՞ ախաղէր:

ՍԱՔՈՒԼԻ: (Գլուխը ժորելով) Էնէնց:

ԽՈՒՄԲԸ: (Նոյնպէս) Էնէնց:

ԻԼԻԿՈ: Զէ, ձիզ Աստուձով բալնիցէն կու
զրգին: Աչն ու խաչը ձիր գլխին: Սաքուլ, լաւ
չիս անում:

ՍԱՔՈՒԼԻ: (Էղբան հանելով) Ի՞նչ անիմ:

ԽՈՒՄԲԸ: (Նոյնպէս) Ի՞նչ անիմ:

ԻԼԻԿՈ: Վա, վմւնց թէ «ինչ անիմ»: Չոռ-
լամիշ իք արի ու չի՞ք ուզում տայ... Դէ գնա-
ցէք, հըմա: (Աճենով ուղարձ էն գնալ, Սաքսու-
նէց ժոշելով և բառնոցը բարձրացնելով) Վա, վա,
վա... զուրթ էլ վուր ուզում ին գնայ... ուր
իք գնում, ուր: Խաչը գիտենաց թէ զուզ
արուն պատահի չիմ թողնի: — (Ուղարձ էն Թ-
մեաց լովել):

ՍԱՔՈՒԼԻ: (Սպասարակ) Հը՛, հը՛:

ԽՈՒՄԲԸ: (Նոյնպէս) Հը՛, հը՛:
ԻԼԻԿՈ: Հը՛ կի չէ, զրուստն իմ ասում,
աննամուս, զալթաբանդնիր. բան ու գուրձ իք
շինի ձիզ ամա էլիս: Ախաղէր, թէ սրարտ իմ—
ասէք պարտ իս, թէ չէ բան մշմարթէրիթ.
Հօրէն աշխարքի փուզ իմ պարտ Պետրուսին:

ՍԱՔՈՒԼԻ: (Մէջով դարձնելով) Ինձ ի՞նչ:

ԽՈՒՄԲԸ: (Նոյնպէս) Ինձ ի՞նչ:

ԻԼԻԿՈ: (Ասպիճանաբար բարձանալով) Վմւնց
թէ ձիզ ինչ, բաս նամուս չմւնիք: Արունը
գլուխս է խփում; Սաքուլ, չիմ զիդի թէ ինչ
կօնիմ: Փիէ, գիտէրի արխան օխրէրի: Զի՞ս
առլի, ախաղէր:

ՍԱՔՈՒԼԻ: (Երգելով և դարձնելով) Հազրմ
մանըմ, հազրը դըր, հազրը մանըմ բախ-
կալ դըր:

ԽՈՒՄԲԸ: (Նոյնպէս) Հազրը մանըմ հա-
զըր դըր, հազրը մանըմ բախկալ դըր:

ԻԼԻԿՈ: Ի՞նչ է, ձիր ճռւրտն իմ վուր էդ-
քան մուքթա ուտեցնիմ. մէ մանէթ չէ ու էր-
կու, զադումն ի՞նչ է: Վայ մէ, վայ մէ, սրանց-
մէն իիլքս բան չէ կտրում: Այ, ախամախ Իլիկօ,
աբա ի՞նչ քու բանն էր միկիտնութինը... ամութ
ձիր աղայութեան, ամութ:

ՊՈԽՐՈ: (Իշխուն առանցին) Խօսիլն անմիզ է,

վունչիչ չիս ստանայ, ջգրու բան է, մոռացմբ
վուր Սաքուլի քամարը քի մօդ է:

ԻԼԻԿՈՒ: (Կողմ) Այ թէ բանն ինչումն է:

ՊՈԽԲՈՒ: (Բարձր) Իօ ջան, արի ախալէր, լո-
թիանա ձեռը վիկալ էզ փուղեմէն, միթօմ
մեծրիլ իս. առանց էն էլ քի վրայ մէ մաղա-
րիչ կայ, արի էս ճաշումը դուս դանեք:

ԻԼԻԿՈՒ: (Քիչ շատարած, ճամանակից յեղույ)
Տօ, մի է ձիզմէն խէր տեհի, վուր ՚ես տեհնիմ:
Վիրչնականն իմ ասում—տալիս իք թէ չէ:

ՍԱՔՈՒՆԻ: (Երգելով և ցատկելով) Հազրըմ
մանըմ հազրը դըր:

ԽՈՒՄԲՈՒ: (Խոյնուեա) Հազրըմ մանըմ հա-
զր դըր:

ԻԼԻԿՈՒ: Բաս ձեռնիրս լվանամ էլի:

ՍԱՔՈՒՆԻ: Աճկդ էլ չի դուս դայ:

ԽՈՒՄԲՈՒ: Աճկդ էլ չի դուս դայ:

ԻԼԻԿՈՒ: (Զարժացած) Վայ ՚ես ձիր նամո-
սին ինչ ասիմ հա: Կաւ օյին էր չէ, հաւնում իք
գտնա... Տօ, էս է ձիր Օրթամալի քէփր': Բաս
վարավուրդով էրէվում է վուր ձիր քէփր քամրի
մաղարիչն էր, էլի: (Հանորակառնեան) Զիզ իմ
հարցնում, Ասոււծ կու վիկալնէ վուր իմ փու-
ղիրով քէփ անին ու ՚ես մէ ստաքան էլ չու-
լամիշ չանիմ: (Խմբին) Բաս վուր էաէնց է...

ՍԱՔՈՒՆԻ: Հազրըմ մանըմ հազրը դըր:

ԽՈՒՄԲՈՒ: Հազրըմ մանըմ հազրը դըր:

ԻԼԻԿՈՒ: (Նոյն եղանակով) Տաշ, տուր դայ,
տուր դայ, տուր դայ (Պարուճ է Բաղդատուճ):
Եղանակով հետեւում էն մըսները. Ճափ, դուրսէի:

ԽՈՒՄԲՈՒ: Շաբաշ, շաբաշ:
(Պարելու ժամանակ իջնում է զարգացրը):

Ա Ե Ը Զ

12445
12446
12447
12448

2013

